

CVJU ayaa awood u leh in ay baarto cabashooyinka quseeya xubnaha nidaamka garsoorka dembiga si lagu fuliyo heerka ugu sarreya ee kartida, hufnaanta, iyo cadaladda dhibbanayaasha ay helayaan. Tallaabada ay CVJU qaadday waa mid ku taagan dhabbaha dhaxdhexaadnimada, dhowrsanaanta iyo, maamuska, dhinacyada oo idil lagu sharfayo.

CVJU WAXA AY BIXISAA MACLUUMAAD IYO U-DIRIDYO

- Waxa ay dib u eegaysaa xuquuqda dhibbanaha dembiga iyo xeeraarka muhiimka ee u degsan.
- Waxa ay fasiraysaa sida uu nidaamka sharciga dembiyada uu u shaqeeyo iyo waxa laga filayo.
- Waxa ay fasiraysaa doorka ay qataan hay'adaha ammaanka, xeerilaaliyaasha, garsoorayaasha, u-doodayaasha iyo kuwo kaleba.
- Waxa ay fasiraysaa sida macluumaadka kiiska lagu doonayo ama macaluumaad dheraada lagu siinayo xeeldheerayaasha garsoorka dembiyada.
- Waxa ay dhibbanaha u samaynaysa u diridyo hay'adaha ku habboon iyo ururrada, ay ku jiraan bixiyeyaalka adeegga dhibbanaha dembiga.

CVJU WAXA AY BIXISAA CAAWIMAAD

- Waxay ay bixisaa talooyin xeelado ay dhibbanayaashu isticmaalaan si ay u xalliyaan arrimaha shaqaalaha nidaamka garsoorka dembiyada ka haysata.
- Waxa ay sku daydaa in ay arrimaha walaaca dhibbanayaasha ku xalliso si aan rasmi ahayn.

CVJU WAXA AY BAARTAA

- Waxa ay baartaa meel ka dhacyada xuquuqda iyo darxumaynta dhibanaha dembiga loo gaysto ayadoo dib loo eegayo qoraallada waraysiyada dhinacyada ku lugleh.
- Waxa ay go'aaminaysaa haddii ay meel ka dhacyada xuquuqda dhibbanaha dembiga ama darxumaynta loo gaystay ay dhaceen.
- Waxa ay fasiraysaa tallaabooyinka hay'adda ee dhibbanaha quseeya.
- Waxa ay macluumaadka jira u qoraysaa warbixin ama warqad dhinacyada la xariira.
- Waxa ay soo saaraysaa talooyin hay'adda quseeya si lagu saxo qalaadaadka iyo lagu hagaajiyo jawaabta dhibbanaha laga siinayo marka jiritaanka cabashada la xaqiijiyay.

Dhibbanayaasha Dembiga Xuquuq Ayay Leyihiin

XAQA AAD U LEEDAHAY IN LAGUU SHEEGO

- Xuquuqda dhibbanaha dembiga.
- Hawsha ciqaabta iyo xaqa loo leeyahay in laga qaybqaato.
- Dulucda dembi qirasho kasta.
- Isbaddallada ka dhaca hawlaha maxkmadda marka dhibbanaha maxkmadda laga wacay ama la weydiisto in uu ka maragfuro.
- Dhammaystirka kama dambaysta ee kiiska.
- Racfaanka uu xarestay eedeysanaha, xaqa aad u leedahay in aad ka qaybqaadato doodda hadalka ama dhegaysiga, iyo xaqa aad u leedahay in lagu sheego waxa uu noqonayo go'aanka kama dambaysta.
- Wax ka baddalista xukunka edeysanaha loo soo jeediyay, ay ka mid yihiin taariiqda, waqtiga, rugta dib u eegidda iyo xaqa aad u leedahay in fikrad aad ka dhiibato.
- Siidaynta ama baxsashada dembiilaha uu kaga baxsado xabsiga ama rug lagu hayay ama loo baddalo xabsi ka ammaan dabacsan.
- Codsiga dembiilaha ee ah in diwaanka dembiga laga saaro.
- Xaqa codsashada qaan-celinta.
- Xaqa lagu dalbanayo magdhawga.
- Macluumaadka la xariira halka ugu dhow ee laga helayo barnaamijka ama ilaha gargaarka.
- Codsashada madaniga ee ah in dembiilaha la dawaweeyo, natiijada codsigaas, iyo ogaysiiska la xariira dhicitaanka in laga saaro/laga siidaayo xukunka madaniga ee daaweynta.

XAQA LOO LEEYAHAY IN LAGA DIFAACO HAGARDAAMADA

- Xaqa loo leeyahay in meel nabadgelyo lagu helo inta hawlaha maxkmadda ay socdaan.
- Xaqa lagu codsanayo in inta ay socoto dacwadda aan dadwaynaha shaaca looga qaadin cinwaanka guriga iyo shaqada, lambarka telefoonka. Xaqa lagu codsanayo in hay'adda nabadsugidda asyan dadwaynaha u sheegin shaqsiga la haysto.
- Laga difaaco aargoosi ka yimaada loo shaqeeyaha uu u geysanayo dhibbanaha iyo marqaatiyada iyo dhibbanayaasha la wacay in ay ka marag furaan dembiyo culus iyaga iyo reerahooda maxkamadda u soo xaadira si ay ula socdaan dacwadaha maxkamadda.
- Faragalinta lagu sameeyo marqaatiyada waa dambi wanna in la soo sheego.

XAQA LOO LEEYAHAY IN DACWO-SOCODSIINTA LAGA QAYBQAATO

- Xaqa loo leeyahay dacwad degdegsan.
- Xaqa loo leeyahay in macluumaadka la isu keeno go'aan u badan la weeciyo.
- Xaqa hadal ama qoraal ahaan lagu diidayo in heshiis gortan laga gaaro inta ay socoto doodda qadimaadda dhegaysiga.
- Xaqa hadal ama qoraal ahaan lagu diidayo xallinta ama xukunka la soo jeediyay.
- Xaqa maxkmadda loogu sheegayo hadal ama qoraal ahaan saamaynta dembiga marka uu dhacayo dhegaysiga xukunka.
- Xaqa maxkamadda loogu shegayo inta uu socdo dhegaysiga xukunka saamaynta bulsho iyo dhaqaale uu dembiga uu geystay shaqsiiyaadka iyo ganacsatada jaaliyaadda.
- Xaqa in goobjoog laga noqdo xukunka iyo soojeedinta doodda dhegaysiga.
- Xaqa lagu horkeenayo warbixin la xariirta go'aanka fulinta/siidaynta dembiilaha laga siidaynta xuquuqda madaniga.

XAQA LAGU DALBANAYO GARGAARKA DHAQAALAHA

- Dhibbanayaasha dembiyada culus waxa ay dawladda ka codsan karaan gargaarka dhaqaalaha (magdhawga) haddii ay dhibaato xoog leh kasoo gaartay dembiga.
- Dhibbanayaasha waxa ay maxkamadda ka codsan karaan in eedeysanuhu qaan-celin bixiyo haddii dembiga lagu helo ama dembiga uu qirto.
- Dhibbanayaasha waxa ay sarkaalka asluubta ka codsan karaan in dhegaysiga siidaynta shuruudda la muddeeyo 60 cisho kahor inta aanay dhicin muddada siidaynta shuruudda waa haddi aan qaan-celinta weli la bixin

BAHDILKA, KUFSSASHADA IYO WEERARKA DHIIBBANAYAASHA

- Xaqa loo leeyahay in lagu sheego in aad diido go'aanka xeerilaaliyaha ee eedda hoos loogu dhigay ama dacwadda la joojiyo oo ay la socoto macluumaadka ku saabsan in lagu siiyo amarka baadbaado ama weerarka oo kharash la'aana.
- Laga difaaco argoosiga loo shaqeeyaha uu u gaysan karo dhibbanayaasha waqti caqligala ee shaqada laga joogsanayo si ay uga qayb galaan amarka badbaadada ama lagu xakamaynayo hawlaha weerarka.
- Dhibbanayaasha bahdilka waxa ay xaq u leeyihiin in heshiiska kirada guriga ay dhammeeyaan ayaga oo aan lacag bixin ama ka cabsanayn ciqaab soo gaarta.
- Dhibbanayaasha kufsiga waxa si qarsoodi ah u weydiisan karaan in eedaynaha laga baaro HIV.
- Dhibbanayaasha kufsiga lagama rabo in ay bixiyaan qarashka ku baxayo baarikaanka kufsiga.
- Dhibbanayasha kufsiga waxa dhici karta in aan la weydiin amar baaritaan graaca wadnaha iyo neefsiga ee tijaabada run sheegista (polygraph) waxa ku taxaluqa baarista ama socdsiinta eedda.

SIDA AAD ISKAA CABASHADA UGU XALLINAYSO

Kala duwanaanshaha fikirka ama isfaham la'aanta waxa inta badan lagu xalliyaanaya ayadoo waqti wadahal iyo ismaqal la qaato. Halkaan waxaa ku xusan tallaabooyin aasaasi ah ee loo isticmaali karo si lagu wajaho dhibaatooyinka iyo su'aalaha la qabo shakhsi ama hay'ad lagala hadlo:

Waxa lagu soo diro oo idil wada akhriso – Dib u eeg dukumiintiyada lagu soo diray ama booliska, xeerilaaliyaha, sarkaalka asluubta, ama shaqaalaha kale ee maxkamadda ay kuu soo direen.

Su'aalo weydii – Haddii aadan fahmin sababta ay wax u dhaceen, tafaasil weydiiso. Ha ka cabsan in aad wax ka weydiiso sharciyada muhiimka ah, nidaamyada iyo xeerarka.

Xogta kaydso – Xasuus in laysku halleeyo maaha sida qaabka ugu fiican ee xogta lagu xafido, waxay la imaan kartaa dhibaato haddii aad doonayso in aad cabasho ku saabsan shakhsi ama hay'ad ka xaraysato. Marka la wadhadlayo wax qoro, magacyada iyo darajooyinka dadka aad la hadlayso, iyo keydso waraaqaha la isku diro oo dhan.

Si Hufan uu soo Diyaraagarow – Inta aadan hay'adda wacin, dib u eeg dukumiinti kasta su'aalahaaga si fiican u soo diyaarso. Si fiican u soo habayso su'aalaha aad doonayso in aad weydiiso iyo waxa aad doonayso in lagaaga jawaabo.

Farrimo u reeb – Ku talagal in dadka ay hawlo badan ku jiraan awoodna u lahayn in aad haleesho. Farrin tifatiran ee ku saabsan sababta aad u wacaysid iyo halka lagaa soo wacayo u reeb. Marka aad xafiiska xeerilaaliyaha la xariirayso, waxaa kuu fudud in aad u doodaha dhibbanaha la xariirto (haddii u mid leeyahay) halka aad kala xariiri lahayd qaareenka kiiska u xilsaaran.

Qaabka caadiga ee cabashooyinka loo maro u mar – Dhibbanayaasha dembiyada ee cabashooyin qaba waxay haystaan fursad qaabab cabashada loo maro. Nooca ugu badan ee la isticmaalo waxa uu yahay habka sida loo kala daraja sarreeyo – weydiiso in aad qofka ka sare la hadasho. Waxaa sii dheer, in hayadaha ammaanka ee Minnesota laga rabo in ay yeeshaan qaab ay shacabku cabasho ku soo gudbiyaan. Degmooyinka qaarkood, qaabkaasi shabakadaha internetka ayaa lagu soo qoraa iyo/ama waxaa dhici karto foomka la buuxinayo in uu la socdo. Degmooyinka kalena, ma laha foom rasmi ah, dhibanaha waxaa laga rabaa cabashada in uu si toosa ku soo hagaajiyo taliyaha boliiska.

CVJU iyo u doodayaasha degmada ku tasho – Xitaa haddii aad ka gaabsato in aad cabasho CVJU ka xaraysatid, shaqaaluhu waxay diyaar kuugu yihiin in ay su'aalaha ka jawaabaan iyo tilmaamo ka bixiyaan sida loo furdaaminayo dhibaatooyinka arrin sharciga la xariirto. Waxaa kale ee sii dheer in CVJU ay dhibbanayaasha CVJU ku dhiirrigalinayso in ay u doodayasha degaankooda talo saartaan sidoo kale si ay macluumaad xaaladahooda ku saabsan uga helaan iyo nidaamka loo marayo. Haddii aad doonayso in kiiskaaga loo gudbiyo u doode deegaanka ka shaqeeya, xafiiska CVJU wac.

XARAYNTA CABASHADA

Haddii aad tahay dhibbanaha dembi iyo aad rumaysantahay in xuquuqdaadi lagu tuntay ama ay si xun kuula dhaqmay xubin ka tirsan nidaamka garsoorka dambiga, waxaa la soo xariiri kartaa CVJU si aad caawimaad u codsato ama aad cabasho ka soo gudbis. Foomanka cabashada ayaa diyaar ah marka CVJU lala xariiro ama shabakadda Internetka Xafiiska Barnaamijyada Garsoorka.

CVJU waxa ay awood u leedahay in cabashooyinka dhibbanayaasha dembiga baarto kuwaaso ku saabsan tallaabooyin ay qaadeen xubnaha garsoorka dembiga iyo ururrada dhibbanayaasha adeegyada siya. CVJU awood uma laha in ay hawlaha garsoorayaasha baarto.

Unugga Garsoorka Dhibbanaha Dembiga waxa ay bixinaysaa hab ay dhiibbanayaasha dembiga su'aala ka weydiyaan tallaabooyinka ay qaadday unugga garsoorka sharciga iyo hay'adaha adeegyada dhibbanaha, iyo hormarinaya siyaasadda iyo howl socodsiiinta si lagu habsado in dhibbanayaasha dembiga lagula dhaqmo si caddalad, sharaf, iyo maamus leh.

NALAGA SOO XIRIIR

Xafiiska Barnaamijyada Caddaaladda
445 Minnesota Street, Suite 2300
St. Paul, MN 55101-1515

limayl: dps.justiceprograms@state.mn.us
Shabakadda internetka: dps.mn.gov/divisions/ojp

651-201-7300 Telefoonka Guud
888-622-8799 Telefoonka Lacagla'aanta
651-205-4827 Khadka Dadga Maqalka Culus (TTY)
651-296-5787 Fakis

6/11

CVJU - SOMALI

UNUGGA GARSOORKA Dhibbanaha Dembiga

CRIME VICTIM
JUSTICE UNIT

XAFIISKA BARNAAMIJYADA
CADDALADDA

WAAXDA AMMAANKA GUUD EE MINNESOTA

OFFICE OF JUSTICE PROGRAMS
MINNESOTA DEPARTMENT OF PUBLIC SAFETY